

Uusi Suometar

N:o 98 Lisälehti – 19.8.1879

Tietoja suomalaisten pesäpaikoilta Pohjois-Amerikasta.

(Jatk. 95:een n:on lisälehteen.)

Wuonna 1876 alkoivat Kalmassa ja sen lähiseuduilla asuvat ewankelislutherilaista oppia tunnustawat Suomalaiset, jotta olisivat sielläkin wieraalla maalla pysyneet uskollisina lapsuudesta opitussa uskossansa, puuhaella- omituisen seurakunnan perustamista. He kutsuivat opettajak-sensa pastori A. E. Badman'in Suomesta, joka, saapui sinne syksyllä mainittuna vuonna, ja hänen tultuansa perustettiin kohta ensimmäinen suomalainen ewankelis-lutherilainen seurakunta Amerikassa. Jumalanpalwelusta pidettiin ensimmältä vanhasta Norjalaisten kirkosta, kunnes oma kirkko valmistui, ja pastori Badman toimitti ensi aikoina papin-wirkkaa sekä Suomalaisille että Ruotsalaisille. Heti näihin aikoihin alkoivat Suomalaiset, Ruotsalaiset ja Norjalaiset puuhaella yhteisen kirkon rakentamista. Calumet-Heclan yhtiö, joka on aina erinomaisella tavalla suosinut työkensä uskonnollisia hankkeita sekä heidän lastensa kasvatusta, myöntyi tuntuwalla tawalla auttamaan tätäkin asiaa, ja antoi hywin soman maakappaleen kirkon paikaksi, sekä 500 dollaria rahaa. Kesällä 1877 valmistui tämä kirkko, joka on luultavasti siewin tämän kaupungin kirkoista, ja kaikin puolin kunniaksi näille kolmelle kansallisuudelle. Se on maalattu sekä sisältä että ulkoa, siinä owat kauniisti raketut penkit ja parwet, sekä wanhan maan malliin rakennettu torni. Silloisten korkeain hintojen aikana sen rakennus on tullut maksamaan 1088 dollaria kullekin kansallisuudelle, yhtiön lahjoittamat rahat siihen luettuna. Tämän seurakunnan uskonnolliset toimitukset ja hallituskin owat aiwan samanlaatuiset kuin kotimaasta, sillä eroituksella kuitenkin, että papille ei makseta nykyänsä määrättyä palkkaa, vaan kukin seurakunnan miehinen jäsen maksaa kuu-kausittain wapaasta ehdostansa sen mukaan, kuin waransa kannattawat. Tähän seurakuntaan kuuluwat myöskin Quincy'n ja Allouez'in laiwannoissa työskentelewät, ewankelislutherilaista oppia tunnustawat Suomalaiset, joissa paikoissa pastori Badman käypi määrättyinä aikoina toimittamassa jumalanpalwelusta sekä muita papillisia toimia. Seurakunnan perustamisen aikoina kuului tähän

Tietoja Suomalaisten pesäpaikoilta Pohjois-Amerikasta.

(Jatk. 95:een n:on lisälehteen.)

Wuonna 1876 alkoivat Kalmassa ja sen lähiseuduilla asuvat ewankelislutherilaista oppia tunnustawat Suomalaiset, jotka olivat sielläkin wieraalla maalla pysyneet uskollisina lapsuudessa opitussa uskossansa, puuhaella- omituisen seurakunnan perustamista. He kutsuivat opettajak-sensa pastori A. E. Badman'in Suomesta, joka saapui sinne syksyllä mainittuna vuonna, ja hänen tultuansa perustettiin kohta ensimmäinen suomalainen ewankelis-lutherilainen seurakunta Amerikassa. Jumalanpalwelusta pidettiin ensimmältä vanhasta Norjalaisten kirkosta, kunnes oma kirkko valmistui, ja pastori Badman toimitti ensi aikoina papin-wirkkaa sekä Suomalaisille että Ruotsalaisille. Heti näihin aikoihin alkoivat Suomalaiset, Ruotsalaiset ja Norjalaiset puuhaella yhteisen kirkon rakentamista. Calumet-Heclan yhtiö, joka on aina erinomaisella tavalla suosinut työkensä uskonnollisia hankkeita sekä heidän lastensa kasvatusta, myöntyi tuntuwalla tawalla auttamaan tätäkin asiaa, ja antoi hywin

seurakuntaan 400 henkeä, mutta viime vuosina sanotaan tämänkin seurakunnan wäestön melkoisesti wähenneen, kaiwantotyön huononemisen ja siitä seuranneen kansan hajoamisen tähden. Samana vuonna kun kirkko valmistui, rakensivat Suomalaiset kirkon lähelle siewän pappilan, joka maksaa seurakunnalle tuhannin dollarin paikoille. Tämä ensimmäisen suomalaisen ewankelislutherilaisen seurakunnan opettaja Amerikassa, joka on vielä nuorenläntä, kohtelias mies ja jonka walppautta wirantoinituksista kaikki seurakuntalaiset ylistawät, on saanut kohdata monenlaisia wastuksia ja kataluuksia, joista meidän hywin turwatulla ja palkatulla papistollamme ei ole Suomessa wähintäkään aawistusta. Mutta hänellä on kuitenkin kolmiwuotisista ponnistuksistansa se tieto palkintona, että hän on ollut nykyaikoina Suomen kirkon palwelija, joka on uskaltanut lähteä saarnaamaan ewankeliumia maanmiehillensä

Amerikassa. Ja jos hänellä on pitkää ikää, sekä lujutusta kohtaamaan kaikkia niitä vastuksia, joita hänen on wälttämättömästi woittaminen, niin hänen askareistansa woidaan paljon toiwoa tulewaisuudessa. Hän teki joku aika sitten retken länteen, ja perusti Poinset-nimisestä uutispaikasta, Dakotan territoriosta, uuden seurakunnan, jossa löytyy nykyänsä 10 perhettä. Tätä kehutaan erinomaiseksi seuduksi maanwiljelykselle, joten sen toiwotaan nopeasti kansoittuwan ja tästä myöhäisestä alusta woipi kaswaa parissa wuodessa melkoinen seurakunta. Samalla matkallansa järjesti pastori Badman toisen uuden seurakunnan Fond du Lac'in tienoilla, Minnesotan waltiossa, johonka kuuluu yksikolmatta perhettä, ja jossa on aiottu jo ensi talwena aloittaa kirkon rakentamista.

Näihin edellä mainittuun kahteen seurakuntaan eiwät kuulu kaikki Kalmassa asuvat Suomalaiset, sillä sadottain löytyy wielä niitakin, jotka eiwät kuulu säännöllisesti mihinkään seurakuntaan, mutta palkkaawat pappia milloin tarwitsewat. Mutta tästäkin woitaneen jo päättää, että Suomalaiset eiwät ole ainakaan näillä seuduilla olleet huolettomina uskonnollisissa asioissansa. – Tärkeimpänä kysymyksenä on nykyänsä Suomalaisilla omankielisen koulun perustaminen lapsilensa. Kirkot, kirjapaino y. m. Tärkeimmät laitokset on saatu toimeen yksimielisyydellä, mutta tämä nousewalle polwelle ja äitinkielellemme kaikkein tärkein laitos on wielä näihin saakka jäänyt useampain syiden tähden toimeen saamatta. Äitinkielen opetusta ei ole kuultu wielä yhdenkään miehen wastustawan, eikä omankielisen koulun tarpeellisuutta kieltäwän, mutta suurinna syynä on luultawasti ollut se, että molemmat seurakunnat eiwät ole wielä tähän puuhaan tyhtyneet yksimielisyydellä, ja yhdelle seurakunnalle on koulun rakentaminen ja kelwollisen opettajan palkkaaminen liian suuri kustannus, monien muiden suurien ulosmenojen lisäksi. Lasten koulu on kuitenkin ollut toimessa kummallakin seurakunnalla eriksensä, jonkun osan wuodesta.

Wiime aikoihin saakka ei ole Suomalaisilla ollut mitään yhteisiä pyrinnoitä eikä laitoksia, paitsi kirkkonsa ja seurakuntansa, mutta uusi henki on nykyäikoina herännyt siinäkin suhteessa, ja Suomalaiset owat osoittaneet, isiltä perityn maltillisuutensa ohella, omistawansa hywässä määrässä myöskin amerikalaista yrittäwäisyyttä. Yhteisistä laitoksista on ensiksikin mainittawa uusi kirjapaino. Jo parina kolmena kolmena wuotena oli ollut keskustelua oman kir-

japainon hankkimisesta, sillä etenkin lasten kirjoja oli mahdoton hankkia tarpeeksi kotimaasta, ja kahdesta suomalaisesta sanomalehdestä, joita yksityiset oliwat yrittäneet, edellinen kuoli tilaajain puutteesta, ja jälkimmäinen muuttui kansalaistensa pahimmaksi häwäisijäksi. Ensiksi ryhtyiwät tähän toimeen Dawid Castren, Nils Majhannu ja August Nylund, joidenka awuksi kohtaan liittyiwät Petter Oström ja Erik Pikkarainen, jotka wiime mainitut sitten oliwat waikuttawimpia miehiä. Nyt on jo tämä kirjapaino täytännössä, ja seitsemättä kymmentä miestä on ostanut tämän yhtiön osakkeita. Osakkaiden omistajilla ei ole ollut koskaan pienintäkään aineellisen hyödyn toiwoa, mutta kukin on uhrannut siihen warojensa siinä wakuutuksessa, että tästä laitoksesta on jotakin hyötyä meidän kielelle ja kansallisuudelle Amerikassa wielä tulewinakin aikoina. Aikomuksena on perustaa erityinen kirjakustantaja-yhtiö, ja niin pian, kun kaikki tarpeelliset kalut owat hankitut, on päätetty ryhtyä tarpeellisimpien lasten-kirjojen painamiseen. (Jatk.)

Uusi Suometar

N:o 162 – 16.7.1896

Wähän Amerikan suomalaisten kirkollisista oloista.

(U. Suomettaren kirjeenwaihatajalta)

Synnyinmaan suomalaisilla on monessa suhteessa perin wajanaiset, jopa kokonaan wäärät tiedot omien kansalaisten elannoista ja pyrinnoistä waltameren takana, ”Suuressa Lännessä”. Ensimmäiset tiedot supistuwat siihen, että paljon on sinne etenkin Pohjanmaalta matkustanut työkykyistä wäkeä ansioille ja niistä toiset tulewat rahojen kanssa takaisin, mutta enimmäkseen rahattomina ja wieläpä useat ruumiillisesti ja henkisesti raajarikkoina.

Ja ellei wäen wähyys paikoittain Pohjanmaalla ja ”Amerikan lesket” huomauttaisi siirtolaisuudesta, vähän kai wälitettäisi Amerikan suomalaisista. Mielellään enemmistö jättäisi heidät unehduksiin, niin kuin he itsekin koettawat siellä waan oman nokkansa jälkeen toimeentulla. Mutta pelkkä wälinpitämättömyys tai ylenkatse ei ole paikallaan. On ajateltawa, että täällä Amerikassa elää werrattain paljon pienen Suomen kansan jäseniä, jotka enimmäkseen koetta-

Wähän Amerikan suomalaisten kirkollisista oloista.

(U. Suomettaren kirjeenvaihtajalta)

Synnyinmaan suomalaisilla on monessa suhteessa perin wajanaiset, jopa kokonaan wäärät tiedot omien kansalaisten elannoista ja pyrinnoistä waltameren takana, „Suuresa Vänessä“. Enimmät tiedot supistuvat siihen, että paljon on sinne etenkin Pohjanmaalta matkustanut thökyhystä wälkä ansioille ja niistä toiset tulewat rahojen kansa takaisin, mutta enimmät rahattomina ja wieläpä useat ruumiillisesti ja henkisesti raajarikkoisina.

Ja ellei wäen wähyys paikoittain Pohjanmaalla ja „Amerikan lesket“ huomauttaisi siirtolaisuudesta, vähän kat wälitettäisi Amerikan suomalaisista. Mielellään enemmistö jättäisi heidät unehdusfiin, niinkuin he itselin koettawat fiellä waan oman noffansa jälkeen toimeentulla. Mutta pelkkä wälinpitämättömyys tai hlenkatse ei ole paikallaan. On ajateltawa, että täällä Amerikasja elää werrattain paljon piener

wat kiinteästi pysyä suomalaisina ja jotka parhaimpansa mukaan pyrkivät edistyä niissä aatteissa, mitä synnyinmaasta owat perinnöksi saaneet. Se ei ole halweksimisella kohdeltawa, että jokaisesta tusinasta suomalaisia elää yksi Amerikassa, niin kuin todennäköinen lasku osottaa. Ja se luku alinomaa kaswaa uusien siirtymisien ja syntymisien kautta. Muista pohjoismaisista kansoista on kyllä wielä suhteellisesti suurempi osa Amerikassa. Norjalaisia esim. lienee täällä noin

puolet siitä, mitä emämaassa, ellei enemmänkin. Ruotsalaisten luku tekee myös hyvän joukon toista miljoonaa. Noiden kansojen siirtolaisuus on wanhempi, mutta suomalaistenkin siirtolaisien luku woipi ajan päälle tuntuwasti kaswaa.

Missään tapauksessa ei siis pitäisi olla wälinpitämätön Amerikan suomalaisten suhteen. Ja lisäksi on wielä ajateltawa, että nuo suomalaiset owat keskuudessaan perustaneet yhdyskuntia pyrintöineen ja toimineen. Mutta huomioonottaen, että täällä ei ole kehittyneitä kansanjohtajia, kuten Suomessa, että täällä enimmäkseen on työmiehen luotettawa waan itseensä, ei saata toivoa noiden pyrintöjen suuresti edistyneen. Monenlaisten harhapolkujen jälkeen pääsee ne wihdoin oikealle suunnalle, mutta sittekin woiwat ne pian syrjähtää.

Erittäinkin on tuo harhaileminen suureksi haitaksi ollut kirkollisten ja seurakunnallisten pyrintöjen alalla. Siinä jos missä tarwitsisi tämä kansa rakkauden hengellä ja alttiilla uhraawaisuuden warustettuja opettajia. Nyt on wielä niin monen monta eksytystä, joissa wehkeilijät woiwat kansaa kulettaa ja erittäinkin juuri seurakunnallisissa pyrinnoissä.

Ei ole kowin monta wiikkoa siitä, kun kuului muutamasta waltiosta, miten siellä suomalainen ”pappi” oli kulkenut wirkamatkoillaan tajuttomassa päihtymystilassa, miten hän oli juonut waatteita päältään, jopa silmälasinsakin. Ja tuollaisessa tilassa oli hän yrittänyt saarnailemaan. Kunniaksi seurakuntalaisille on luettawa se, että erottiwat pappinsa pois wirasta, mutta silti kuuluu hänelle jääneen puolue, joka koettaa häntä kannattaa. Ja jos häneltä kannatus loppuu, siirtyy hän toiseen paikkaan, on tekewinään katumuksen ja saa taas seurakunnan, kunnes hiltittömät himonsa saawat hänet sieltäkin ajetuksi pois – toiseen paikkaan. Ja sellainenkin saattaa olla walwomassa Amerikan suomalaisen kansan hengellisiä harrastuksia!

Ei toki kansalaisten läheskään siinä määrässä olisi tarwis turwautua tuollaisiin papintarjokkaiisiin, elleiwät tahtoisi. Mutta puoluehenki ja riitaisuus on niin wallalla, että jos yksi seurakunta saadaan paikkaan perustetuksi, täytyy wälttämättömästi tällä löytyä wastustajia, jotka vähemmän seurakunnallisesta halusta, waan useinkin enimmäkseen muista syrjäharrastuksista perustawat toisen seurakunnan kilpailemaan. Se on turmiollisimpia epäkohtia Amerikan suomalaisten henkisissä pyrinnoissä. Se unehuttaa oikean harras-

tuksen ja waiwuttaa kilpailun syrjäpoluille.

Nykyisin wallitsee tämä kaksinaiskilpailu pääasiallisimmasti n. s. ”synoodi-seurakuntain” ja ”kansallisseurakuntain” wälillä. Nuo ”kansallisseurakunnat” owat enimmäkseen muodostuneet wastapainoksi kilpailemaan alkuperäisen Suomi-Synoodiin, yleiseen kirkkokuntayhteyteen, kuuluwan seurakunnan kanssa. Tyytymättömyys on ollut joko pappiin tai synoodin sääntöihin ja niin on uusi seurakunta syntynyt.

Arwaahan sen minkälainen hämminki siitä syntyy, kun seutukunnalla, missä on waan muutamia satoja suomalaisia, ruwetaan kannattamaan kahta pappia. Siinä on kilpailu niin suuri, että taistelussa usein puhtaat aseet unehtuwat. ”Kansallisseurakunta” pappineen koettaa terottaa kuinka Synoodi pitää seurakuntiaan orjuutuksen tilassa, kuinka siellä kansan wapaus riistetään. Sellaiselle papille kuin edellä kerrottu wehkeilijä awautuu tuollaisissa kilpailewissa ”kansallisseurakunnissa” warsin hyötyisä maanala. Sopii silloin huutaa ”kansan wapaudesta” ja kutkutella hengellisesti nukkuiwain itserakkautta.

Suomi-Synoodi on sen kirkollisen yhteyden nimi, joka on suuren osan Amerikan suomalaisten seurakuntia sitonut yhteyteensä. Mutta läheskään yleistä yhtymistä se ei wielä ole saanut, ei ollenkaan siinä määrässä kuin raittiusyhteys ”Weljeysseura” on kiinnittänyt yhteyteensä raittiusseuroja.

Suomi-Synoodiin kuuluu nykyisin noin 40 eri seurakuntaa ja niistä on lasten kanssa noin 8,300 jäsentä. Melkein puolet synoodiseurakuntiin kuuluwista jäsenistä on Michiganin waltiossa, minkä kupari- ja rautaseuduilla on synoodilla luja tyyssiä. Mutta löytyy Suomi-Synoodiin kuuluwia seurakuntia aina Atlannin rannalta Tyyneen mereen asti. Lähellä Bostonia kiwilouhoksilla on useita yhteen liittyneitä synoodiseurakuntia ja mahtawan Columbiawirran suulla on Astorian kalastajakauungissa Oregonin waltion puolella Tyyneen meren rannalla synoodiseurakunta. Pääpaikat on kumminkin Hancock ja Ishpeming ympäristöineen Michiganissa. Siellä on synoodin johtawat miehetkin, pastori J. K. Rikander Hancockissa ja pastori K. L. Tolonen Ishpemingissä.

Monta kowaa owat nuo ystäwineen saaneet kokea taistellessaan Synoodinsa ja järjestetyn kirkkoyhteytensä puolesta. Tulisesti owat sanan asetta heiluttaneet ja rintamassa seisoneet. Kiitollisuudella ajattelee sitä työtä, minkä owat suorittaneet perin waikeissa oloissa. Kansalaisten koko-

aminen järjestetyn kirkkokunnan yhteyteen ei ole ollut helppoa. Mutta edistynyt on työ kumminkin, edistynyt wakawasti, ja nyt Suomi-Synoodin tulewaisuus näyttää taatulta, Nyt alkaisi jo rintamassa seisojilla olla aikaa huohtaakin, mutta sodan aikana on mieli niin kiihkoutunut, että toisinaan tulee hotaistuksi ystäwiäkin, samojen periaatteiden kannattajia. Se, joka heidän asemansa tarkemmin tuntee, ei ihmettele hetkellistä hermostumista.

Nyt kesäkuun alussa oli Synoodilla vuosikokous Calumetissa. Siellä hyväksyttiin kirkkokunnalle uudet korjatut säännöt. Synoodisääntöjen johdosta on Amerikan suomalaisessa lehdistössä ja wielä enemmän yksityisissä keskusteluissa ollut pitkää puhetta eikä se loppune uusien sääntöjenkään astuttua woimaan. Enemmän on keskustelunalaisena se pykälä, missä päätetään Synoodista eriävän seurakunnan omaisuuden lankeawan kirkkokunnan hoitoon, siis sen omaksi, kunnes seurakunta kääntyy uudestaan kirkkokunnan yhteyteen. Tämä pykälä on laitettu sen wuoksi, ettei monet tuulahdukset, joita Amerikan suomalaisten keskuudessa paljon käy, pääsisi järkyttämään tasaista seurakunnallista työtä. Ja niin tahdotaan seurakunta omaisuuksineen säilyttää kirkkokunnan yhteydessä. Toiset taas pitävät tätä omawaltaisuutena, kun ei kirkkokunta ole ollut apuna tuon seurakuntaomaisuuden syntymiseen, waan owat seurakunnat itse, useinkin hywin waikeissa oloissa Synoodista irrallaan tuon omaisuuden keränneet. Se pykälä myös pelottanee monia irtomaisia seurakuntia yhtymästä Synoodiin. Kumminkin asialla on, ainakin näihin asti, ollut hywin vähän käytännöllistä merkitystä, jota wastoin siitä periaatteena lienee liiaksikin jauhettu. Minään omaisuuden ryöstäjänä ei Synoodi suinkaan tahdo olla, waan luulee welwollisuudekseen säilyttää omaisuuden jälkeentulewaisten waralle.

Werrattain runsaasti on Suomessa aikoinaan kerrottu n. s. ”eloheimolaisuudesta”. Yhteen aikaan oli tiedot siitä warsin lukuisat. Asian käsittänee moni siellä hywinkin pöppömäiseksi. Ja kieltämättä on sillä aikoinaan ollut hywin hämentävä vaikutus, ehkä asiata sittekin on liioiteltu. Nyt on se pastori Eloheimon piispaus kumminkin kulunut hywin läpikuultawaksi. Siihen piispakuntaan kuuluwia seurakuntia tuskin on enää muuta kuin paperilla. Itse ”piispa”, pastori Eloheimon, on nyt pappina Calumetissa siinä seurakunnassa, joka aikoinaan oli muodostunut hänelle wastapainoksi.

Mutta että suuria unelmoiwat aatteensa eiwät

wielä ole kuoleutuneet, siitä on aiwan tuoreita todistuksia. Hän, joka on ollut walittuna kahdessa waltiossa suomalaisten piispaksi, puuhaa nyt neljän, Calumetissa olewan suomalaisen seurakunnan yhtymistä yhdeksi ”pääseurakunnaksi”, jota hoitamaan tulisi kaksi pappia ja luonnollisesti pääkirkkoherraksi ”piispa” itse. Minkälaisia eri aineksia tämä pääseurakunta tulisi käsittämään, arwataan siitäkin, kun kaksi kysymyksessä olewaa seurakuntaa, joiden yhtymisestä on puhe, owat apostolisluterilaisia tahi laestadiolaisia. Näidenkin olisi muka yhdyttävä seurakuntaan, joka pääopissa tulisi olemaan ewank.-luterilainen.

Wielä tämän pääseurakunnan, sen kahden papin ja yhden lukkarin hoitoon suunnittelee pastori Eloheimo perustettawaksi ”pappiseminaarin”, joka suunnitelman mukaan tulisi wastaamaan jumaluusopillista tiedekuntaa Suomen yliopistossa. Ja suunnittelija wakuuttaa, että siinä seminaarissa papiksi walmistuwat nuorukaiset tulewat saamaan kaikki ne tiedot, mitä Suomen yliopisto woi papiksi pääsewille antaa! (Täällä on kyllä olemassa toinen, kauwemmin walmisteltu

opistopuuha Suomi-Synoodin yhteydessä, mutta ei se ole läheskään uskaltanut tuollaisia lupauksia tehdä). Ja jos tuo pastori Eloheimon nykyinen ihannetuuma toteutuu, lupaa hän luowuttaa sille pääseurakunnalle ”Amerikan suomalaisen kirkon pispauden” kaikkine wahwistuskirjoineen.

Tällaista sitä saattaa wielä täällä Amerikassa syntyä kummittelemaan ja, mikä wielä ihmeellisintä, sellainen saa suurenpuoleiselta sanomalehdelta sydämellisen kannatuksen! Humbuugi kuokistaa siis Amerikan suomalaistenkin keskuudessa.

Mutta kumminkin kaikesta hajanaisuudesta, kaikista rettelöistä huolimatta edistyy ja wakaanuu Amerikan suomalaisten kirkolliset pyrinnot. Paljon on wielä niissä hämminkiä, mutta aika on osottanut täälläkin, että lopulta totuus woiton saa. Kiitos waan niille työntekijöille, jotka wawakawata edistystä harrastawat kirkollisella alalla! Lämmittäköön rakkaus ja nöyrä kärsiwällisyys heidän toimiaan, niin tulewaisuudessa niittäwät wielä runsaampaa satoa.

A. J.

Tekstin puhtaaksikirjoitus ja taitto:

Siirtolaisuusinstituutti

<http://www.migrationinstitute.fi>

Alkuperäistekstit haettavissa

Historiallisesta sanomalehtikirjastosta osoitteessa:

<http://digi.lib.helsinki.fi/sanomalehti>

Yksittäisen lehden numero löytyy helpoimmin
sivuston **selailu**-toiminnon kautta.

Kansalliskirjaston DIGITOIDUT AINEISTOT

Suomeksi | På svenska | In English

Etusivu

Sanomalehdet

Pienpainatteen

Aikakauslehdet

Muut tietokannat ja verkkoaineistot

HISTORIALLINEN SANOMALEHTIKIRJASTO

Pääsivu

Selailu

Haku

Tarkennettu haku

Artikkelihakemisto

Palaute

Tervetuloa tutustumaan Suomen historiaan ja menneeseen aikaan vanhojen sanomalehtien kautta!

för Helsingfors och L